

Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, 8D05204 - «Экология» мамандығының докторанты Искакова Айым Нурсапаевнаның «Іле-Алатау МҰТП жартылай қаттықанаттыларының (Heteroptera) биоалуантүрлілігі мен экологиялық жағдайын зерттеу» тақырыбы бойынша философия докторы (Ph.D) дәрежесін алу үшін дайындаған диссертациялық жұмысына

ШІКІР

Жартылай қаттықанаттылар немесе қандалалар - насекомдар класындағы ең үлкен отрядтардың бірі. Олар түрлі биотоптарда тіршілік етіп, биогеоценоздағы биологиялық процестерде маңызды рөл атқарады. Жартылай қанаттардың көптеген түрлері дақылдар мен бақтардың ауыр зиянкестері болып табылады. Төсек құрттарының кейбір түрлері өсімдіктердің вирустық ауруларының қоздырғыштарын тасымалдайды және адамдар мен үй құстарын паразиттейді. Зоофаг түрлері орман шаруашылығындағы зиянды түрлердің санын реттеп, пайдалы әсер етеді.

Іле-Алатау МҰТП жартылай қаттықанаттылары толық зерттелмеген, сондықтан бұл жұмыс өзекті болып табылады. Алғаш рет Іле-Алатау МҰТП территориясындағы жартылай қаттықанаттылардың түр құрамы анықталып, фаунасының популяцияларының жағдайына талдау жүргізілген. Зерттеу жұмыстары нәтижесінде жартылай қаттықанаттылардың 15 тұқымдасына жататын 135 түрі анықталған. Олардың биологиялық, экологиялық, тіршілік ерекшеліктері жайлы мәліметтер алынған.

Диссертациялық жұмысының көлемі мен құрылымы жүргізілген зерттеулердің қойылған міндеттерімен сәйкес келеді және әдеби деректерге толық шолу жасаған. Кіріспеде тақырыптың өзектілігі және оның маңыздылығы, зерттеудің мақсаты көрсетіліп, зерттеу барысында шешілетін міндеттер қойылған. Сондай-ақ, зерттеудің теориялық және әдістемелік негіздеріне сипаттама берумен қатар ғылыми зерттеу нәтижелері нақты көрсетілген.

Зерттеу нәтижелері Іле-Алатау МҰТП биоалуантүрлілігін бағалауда, жануарлар әлемі Кадастрын құруға көмектеседі. Жартылай қаттықанаттыларының биологиялық және экологиялық ерекшеліктері, таралуы жайлы алынған мәліметтер парк аумағындағы пайдалы түрлерді зиянды түрлермен күресте қолданылады және экологиялық соқпақ құрастырғанда ескертіледі.

Диссертацияның негізгі тұжырымдары және зерттеу нәтижелері мақалалармен расталып, тақырыпқа сәйкес 7 мақала жарияланған.

Докторант Искакова Айым Нурсапаевнаның «Іле-Алатау МҰТП жартылай қаттықанаттыларының (Heteroptera) биоалуантүрлілігі мен экологиялық жағдайын зерттеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 8D05204 - «Экология» мамандығы бойынша философия докторы (Ph.D) дәрежесін алуға лайықты деп есептеймін.

Биология ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор

Г.Д. Анарбекова